

ETNISKĀS IDENTITĀTES VEIDOŠANAS ASPEKTI MULTIETNISKĀ VIDĒ

ETHNIC IDENTITY FORMATION ASPECTS IN MULTI-ETHNIC ENVIRONMENT

**Larisa Brokāne, Dr.Psych., LLU docente.
LLU Lielā ielā 2, SZF, Socioloģijas katedra
Larisa.Brokane@llu.lv, t.63005627**

Abstract. The formation of ethnic identity from the point of view of specific conditions of groups in the multi-ethnic country such as Latvia is determined by the condition of historically established interaction among communities with their cultural, political or religious identity.

The expression of ethnicity in the given context is considered by the authors as the uncertainty of priorities in the perception of dominating frames of socio-political and socio-cultural system by different ethnic groups and the preservation of culture, including political and religious culture. The formation of ethnic identity is determined by various criteria typical of an ethnic group:

- ethnic self-identification
- personal territory
- historical traditions
- specific culture heritage and mental culture including language and religion
- certain stable stereotypes of behaviour
- awareness of the mentality of other members of an ethnic group.

The author will focus on ethnic self-identity and explore the aspects of those formations in multi-ethnic environment. Ethnic identity formation problem will be viewed from two perspectives. The first will be characterized by personal identity with ethnic groups and second-the group's ethnic identity.

Key words: ethnicity, ethnical identity, multiethnic environment.

Ievads

Etniskās identitātes veidošanas problemātika tiks skatīta no diviem aspektiem. Pirmais aspekts raksturo personības identitāti ar etnisko grupu un otrs – grupas etnisko identitāti. Konceptuāli raksturojot etnisko identitāti var izdalīt šādus apzināšanas līmeņus: pirmais līmenis – elementārā grupas piederības apzināšanās, kas nosaukta par „empātisku identitāti” (*empathy identification*), otrs līmenis – ideoloģijas veidošana (*ideology formation*), kas saistīts ar grupas izcelsmi, tās kultūras un vēsturisko mantojumu - uz tās pamata notiek hierarhiskā grupas identifikācija; un pēdējais līmenis ir priekšstatu veidošana par reālajām iespējām (*conception of means*) (Phinney J.S., Horenszyk G., Liebkind K., Vegger P., 2001). Autors pievērsīs uzmanību etniskās identitātes jautājumam un skaidros tās veidošanas aspektus multiethniskā vidē.

Identitāte un identifikācija

Terminu „etniska identifikācija” pieņemts skaidrot kā sociālo procesu un ”etnisko identitāti” kā šī procesa rezultātu. Autors izmantos rakstā šos jēdzienus tieši šādā kontekstā.

Identitāte ir tēma, kura strauji reaģē uz pārmaiņām valstī un pasaulē, jo tā ieņem vadošo pozīciju raksturojot sabiedrību kā identitāšu mainīgo kopību. Par identitātes jautājumiem daudz rakstīts, tiek analizēti dažādi identitātes aspekti. Identitātes jēdziens ir kļuvis par „modernu vārdu”, kuru izmanto saistībā ar etniskajām un nacionālajām parādībām. (Vēbers E., 1995)

Pirmo reizi jēdzienu „identifikācija” 1914.gadā formulēja Z. Freids (*Sigmund Freud*) savā grāmatā „Grupu psiholoģija un Ego psihoanalīze” un raksturoja to kā bērna neapzinātu emocionālo saikni ar vecākiem, kā indivīda un grupas savstarpējās mijiedarbības mehānismu. (Freids Z. 1997)

Ē. Ēriksons (*Erik Erikson*) izstrādāja psihosociālās identitātes koncepciju, kas mūsdienās tiek izmantota, lai skaidrotu sociālo identitāti kā fenomenu. Ē.Ēriksons uzskatīja, ka tikai daļa identitātes ir apzināta, daļa atrodas priekšapziņā un lielākā daļa ir neapzināta un tiek izstumta. Psihosociālā identitāte, pēc zinātnieka domām, ir sabiedrības un personības mijiedarbības rezultāts.

Ē. Ēriksons savā darbā „Identitātes jēdziens starprases mijiedarbībā” noformulēja negatīvās identitātes koncepciju, izdalot trīs pamatprincipus:

1. Katra cilvēka psiholoģiskā identitāte satur hierarhiski organizētus pozitīvus un negatīvus elementus. Bērnībā cilvēks sastopas ne tikai ar ideālajiem, bet arī ar ļaunajiem prototipiem. Tādejādi viņš iegūst priekšstatus - kādam viņam nav jāklūst. Pozitīvā identitāte atrodas konfliktā ar negatīvo identitāti.
2. Cilvēkam, kas pieder mazākuma grupai, tiek sajaukta paša negatīvā identitāte ar dominējošās grupas priekšstatiem par mazākuma grupas negatīvo tēlu, rezultātā veidojas nepilnības komplekss un sevis nicināšana.
3. Dominējošā grupa ir ieinteresēta mazākuma grupas negatīvajā identitātē, jo tā aizsargā dominējošo grupu pret pašas negatīvās identitātes apzināšanu. Tas ļauj dominējošajai grupai sajūst savu pārkumu un kopību (Erikson E.H., 1976).

20.gs. 90. gadu vidū identitātes jēdzienā tika ieviestas izmaiņas, papildinot to ar skaidrojumu, ka tā ir ”konstruēšanas un nemitīgu pārmaiņu process”. Tieši šajā laikposmā tiek izstrādātas dažādas koncepcijas par identitātes veidošanās principiem. Tā 1993. gadā tika publicēta G. Breakwella (*Glynis Breakwell*) kognitīvās psiholoģijas koncepcija, kas skaidro indivīda piederību sociālajai grupai, kā sociālo kategoriju, kura atkarīga no indivīda personiskajām īpašībām.

G. Breakwells sociālo identitāti apskata kā dinamisku procesu un noteica šādu *identitātes struktūru*, kas sastāv no:

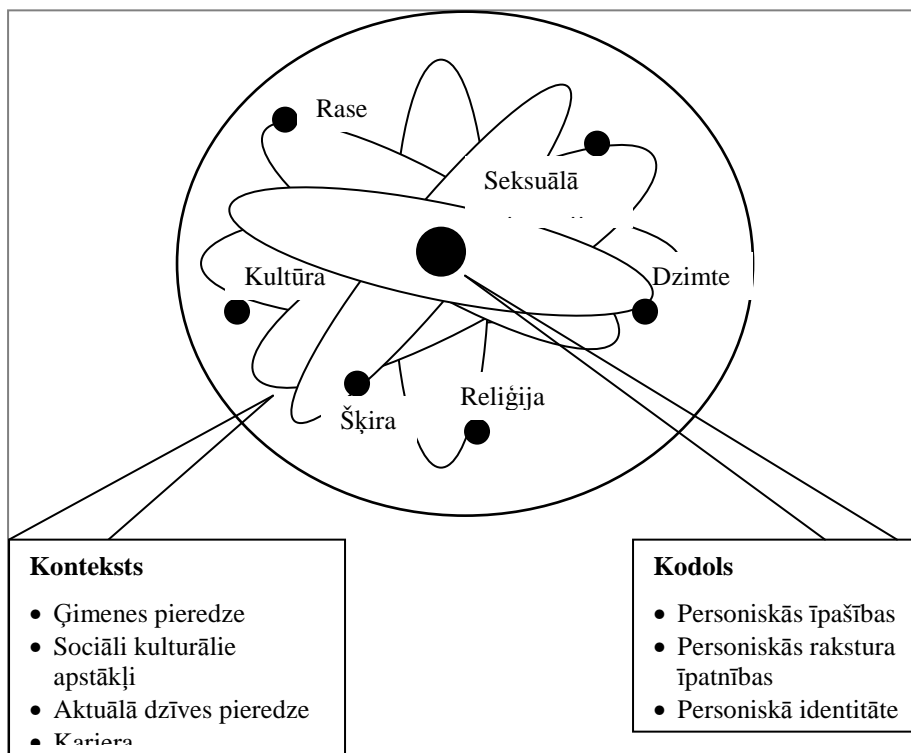
1. *asimilācijas procesa*, kad notiek dažādu sociālo kategoriju (vērtību, uzvedības stilu u.c.) apzināšana un to salīdzināšana ar saviem priekšstatiem;

2. *novērtēšanas process*, kas saistīts ar sociālo kategoriju nozīmes noteikšanu.

Šie procesi norāda uz identitātes dinamismu, kas savukārt, balstās uz četriem pamatprincipiem:

1. *pašcieņas princips* – pašapziņas attīstība, informācijas selektīvā uztvere virzīta uz pašcieņas saglabāšanu;
2. *nepārtrauktības princips* – personības attīstība virzīta uz pašidentitātes veidošanu;
3. *atšķirtspējas princips* – sevis salīdzināšana ar citiem, savas unikalitātes apzināšana;
4. *efektivitātes princips* – individualitātes saglabāšana, kas atkarīga no situācijas un personības psiholoģiskajām īpatnībām. (Breakwell G.M.1993).

Katra indivīda apziņā veidojas vairākas identitātes, kas atspoguļojas daudzlīmeņu identitāšu modelī, kur tiek parādīta gan identitāšu struktūra, gan veidošanas principi (Sk. att.1).

1.att. Daudzlīmeņu identitāšu modelis (Avots: Abes E.S., Jones S.R.,2004)

Daudzlīmeņu identitāšu modelī iekļauti tādi elementi kā rase, dzimte, seksuālā orientācija, reliģiskā piederība, piederība kādai kultūrai un šķirai. Identitāšu līmeņi parādīti kā apļu pārklājumi, jo pēc autoru domām, neviena no identitātēm netiek skatīta atsevišķi. Modeļa centrā atrodas kodols „Es” – personiskā identitāte un ietekmes aģenti (ģimene, karjera un sociāli kulturālie apstākļi u.c.), kas nosaka identitāšu satura izmaiņas un saistīti ar indivīda pašapziņu.

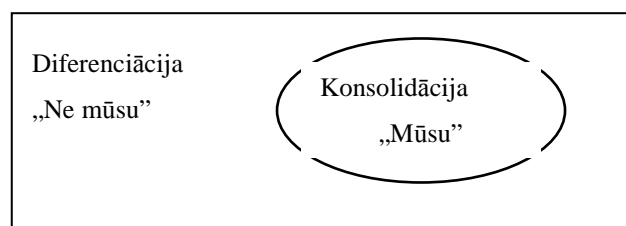
Etnicitāte un etniskā identitāte

Diskusijas par etnicitātes skaidrojumu aizsākās 20.gs. 70. gados, un tas bija saistīts ar etnopolitiskajiem notikumiem pasaulē. Lai skaidrotu jēdzienu „*etnicitāte*” ir nepieciešams raksturot tādas kategorijas kā „etnoss” un „nācija”. Teorētiskā diskursa rezultātā izveidojās divi teorētiskie virzieni – primordiālisms un konstruktīvisms. Tieši Entonijs Gidenss (*Anthony Giddens*) ir primordiālisma spilgtākais pārstāvis, kas raksturoja „etnosu” kā cilvēku kopību, kam ir vārds, mīti par senčiem, kopīga kultūra un vēsture, kuri asociējās ar specifisku teritoriju un kam piemīt solidaritāte. Jēdziena „*etniskums*” skaidrojums saistīts ar pašidentitāti, kas ir etniskās identitātes pamats, kas balstās uz etniskās diferenciācijas procesu. Talkota Pārsona (*Talcott Parsons*) skatījumā ar „etniskumu” jāsaprot ”pirmkārt, grupas identitāti, t.i. vairāku cilvēku organizēšanu grupās un, otrkārt, solidaritāti un individuālo dalību grupās” (Соболева Н.С., 2008)

20.gadsimta 70.-80. gados zinātniskā pasaule pievērsa uzmanību jēdzienam „nacionālā pašapziņa” (etnonacionalitātes kontekstā) un tā struktūrai. Nacionālo pašapziņu skaidro kā kopienas piederības fenomenu, un tieši Juliāns Bromlejs (Юлиан Бромлей) ievieš šo terminu un norāda uz tā saikni ar etnisko un nacionālo pašapziņu situācijā, kad cilvēks nosaka savu piederību tautai, un plašākā nozīmē tā ir nacionalitātes apzināšana, - priekšstati par to, kas ir valoda, kultūra, teritorija, valstiskums.

Pētot etniskumu tika izdalīti elementi, kas pēc J. Bromleja domām, iekļaujas personības priekšstatos par savu etnisko un nacionālo (nacionalitātes kontekstā) grupu. Starppersonu mijatiecību rezultātā, kontaktējoties ar „savējiem” cilvēks uztver savas etniskās grupas pārstāvju ārējo izskatu, dzimtās valodas fonētiku u.c. pazīmes, salīdzinot ar „citiem” veidojas etniskās diferenciācijas „marķieri”, un tas tiek raksturots kā etniskā konsolidācija (Бромлей Ю.В., 2009).

Katrai etniskajai grupai ir raksturīga *pašidentifikācija* un *pašapzināšanās*, tas padara grupas par atšķirīgām. Šī „atšķirība” (diferenciācija) veidojas grupas pašapziņā, kas veido robežu starp ”mūsu” un „ne mūsu” (Sk.2.att.).

2. att. Etniskas grupas pašidentifikācijas un pašapzināšanas modelis (Avots: Ю. В. Бромлей, 2009)

Konstruktīvisma pārstāvji Ernests Gilners (*Ernest Gillner*) , Benedikts Andersons (*Benedict Anderson*) un Ēriks Hobsbaums (*Eric J. Hobsbawm*) „*eticitāti*” raksturoja kā intelektuāli veidotu konstrukt.

E.Gillners ir pazīstams kā „nācijas” un „nacionālisma” universālās koncepcijas pamatlicējs. Savus priekšstatus par etnicitātes problēmu viņš skaidro ar nacionālisma politikas palīdzību. Zinātnieka interešu lokā ir industriālās sabiedrības nācijas, kas etnicitātes fenomenu novirza uz otro plānu un vairāk piesaista uzmanību konstruktam „nācija – pilsonība”. Skaidrojot jēdzienu ”nācija” E. Gillners raksta, ka „šis fenomens eksistē tikai industriāli attīstītā sabiedrībā, un tas ir nacionālisma produkts , jo tā ir ideoloģija, kas veidota uz valstiskuma principa, kurš pieprasa, lai politiskās un etniskās robežas sakrīt un pārvaldības vairākums piederētu vienam etnosam”. (Gellner E.,1983)

E.Gilnera skatījumā „*nāciju*” raksturo divi aspekti. Pirmais, ja cilvēki pieder vienai nācijai, tad viņus vieno kopīga kultūra kā ideju, zīmju un normatīvās uzvedības un saskarsmes sistēma; un otrs, kad cilvēki pieder vienai nācijai un atzīst savu nacionālo piederību. Tātad, nācijas veido cilvēki, jo nācijas ir cilvēku pārliecību, tieksmju un paradumu produkts. Cilvēku grupa kļūst par nāciju, ja šīs grupas locekļi atzīst vienotas tiesības un pienākumus attiecībā cits pret citu. Tieši šī atziņa viņus apvieno un padara par nāciju, visas citas kopīgas īpašības atšķir viņus no citiem.

Ernesta Gilnera *etniskās kopienas* skaidrojums balstīts uz etnokultūru diferenciaciju un atšķirīgiem priekšstatiem par etnokultūrām; *etnos* tiek skaidrots kā intelektuālās elites (zinātnieku, rakstnieku, mākslinieku u.c.) konstrukts. Konstrukts „*eticitāte*” uz etnosa potenciālajiem pārstāvjiem translējās ar dažādus masu saziņas līdzekļus (grāmatas, kino, izstādes u. Tml.) palīdzību. (Gellner E. 1983)

Benedikts Andersons „nāciju” uzskata par ”īpaša veida kultūras artefaktu”. Lai to izprastu, ir nepieciešams skatīties vēsturiska laikmeta pārmaiņās. Artefakti tiek skatīti kā modeļi, kas transformējas atbilstoši dažādiem sociālajiem kontekstiem, saplūstot ar politiskajiem un ideoloģiskajiem faktoriem. Andersons raksturo nāciju šādi: „nācija ir iztēlotā suverēnā politiskā kopiena, bet ar ierobežojumiem. Nācija ir suverēna, jo tai piemīt tāda kategorija kā suverenitāte” (Anderson B.,1991).

Ēriks Hobsbaums (*Eric Hobsbawm*) savā grāmatā „Nācijas un nacionālisms kopš 1780. gada” raksturo politisko nacionālismu un secina, ka nacionālisms ir Jauno laiku parādība. Viņš apgalvo, ka nācijas robežas mainās, jo to veido ne tikai politiskie, bet arī ekonomiskie aspekti. Nacionālisms pēc Ē. Hobsbauma ir „nacionālās jūtas un kustība, kā arī valdošās elites valstiskā rīcība” (Hobsbawm E., 1983). Pēc Ērika Hobsbauma teiktā „*etniskums*” ir reāls grupu identitātes

izpaušmes veids, kas sasaista grupas dalībniekus pēc principa „mēs” un „citi”, un šis skaidrojums ir raksturīgs minoritārām etnogrūpām (Hobsbawn E., Ranger T. (eds) 1983).

Norvēģu antropologs Frederiks Bārts (*Fredrik Barth*) *etnosa robežu* problemātiku skaidro ar etniskās diferenciacijas palīdzību, uzskatot, ka tā saglabājas, neskatoties uz starpetnisku kontaktu palielināšanos. Etniskā diferenciacija saglabājas arī tad, ja cilvēks dzīves laikā maina savas sociālās vai etniskās grupas. Etnosa nozīmīgumu un noturīgumu nosaka tāds fakts, ka daudzas sociālās attiecības izjūt pretestību tikai pēc etnisko robežu uzstādīšanas. Bārts uzskata, ka „etniskās robežas virza sociālo dzīvi, un tās nosaka grupas uzvedības organizāciju un sociālās attiecības”. Zinātnieks apgalvo, ka *etniskās grupas* pastāvēšana saistīta ar grupas robežu noteikšanu, „kultūras iezīmes nosaka šīs robežas, tās var mainīties, transformēties, taču grupas un organizācijas ir nemainīgas, „ārējais” ļauj noteikt etnisko kopieni un izpētīt tās kultūras formas un saturu”. F. Bārts uzskata, ka etnoss atrodas vienotā sociālajā sistēmā, viņš saka, ka „etnosu mijiedarbība sociālajā sistēmā nav iemesls etniskās diferenciacijas likvidācijai, tas notiek pārmaiņu un akulturācijas gadījumā, jo kultūru atšķirības var saglabāties neskatoties uz starpetniskiem kontaktiem un to ietekmi” (Barth F., 2000).

Etniskās identitātes veidošana multietniskā vidē

20. gadsimta 80. - 90. gadu pētījumi saistīti ar etniskās identitātes saglabāšanu un etniskās identitātes pašapzināšanas tendencēm. Šajā laikā būtiski mainās etnicitātes izpratne un saturs (normas, etnocentrisms, etnodominēšana, etnofanātisms, etnonihilisms, ambivalence u.c.) sociālajā telpā (Национально-гражданские идентичности, под ред. Л.Дробизиной, Е.Головаха., 2007).

Cilvēka mūžā ir divi nozīmīgākie posmi, kas saistās ar kultūras apzināšanu un etniskās identitātes veidošanu. Pirmais posms – bērnība, raksturojas ar bērna ierobežotu izvēli kultūras apzināšanā un sevis identificēšanu ar kādu grupu un bērna pilnīgo atkarību no ģimenes. Šajā posmā liela nozīme ir tam, kādā vidē (monokulturālā vai multikulturālā) dzīvo bērns. Monokulturālajā vidē bērns automātiski un bez problēmām apgūst savas etniskās grupas kultūras un tradīciju pamatus. Etnoidentitātes veidošana ģimenē multietniskā vidē ir daudz sarežģītāka un saistīta ar krīzes pārdzīvojumiem un konfliktiem kā intraindividūālajā, tā arī interindividūālajā līmenī.

Etniskā identitāte sociālajā psiholoģijā tiek raksturota kā personības socializācijas process, kā piederības apzināšana konkrētai etniskai grupai. Etnoidentitātes veidošana ģimenē socializācijas rezultātā notiek divos paralēlos virzienos: pirmais, kā mērķtiecīgas audzināšanas un sociālās iemācīšanas procesa rezultāts, veidojot personības attīstības modeli un formu. Otrais - kultūras

apgūšana, kas notiek pieaugušo vecumā un saistīta ar etniskās identitātes transformāciju un saglabāšanu (Phinney J.S., Horenszyk G., Liebkind K., Vegger P., 2001)

Entonijs Koens (*Antony Cohen*) domā, ka "etniskums" ir sociāli kulturālo grupu mijiedarbības forma un skaidro identitāti izmantojot „etniskās minoritātes” un „etniskās majoritātes” kategorijas. Zinātnieks uzskata, ka *etniskā grupa* ir pašu cilvēku veidojums, kam ir kopīgas tradīciju paradigmas, reliģiskā piederība, valoda, vienota vēstures izpratne, kopīgi priekšstati par senčiem un vēsturisko dzimteni (Cohen A. P. 2000).

Kanādas psihologs Džeims Marsia (*James Marsia*) uzskata, ka etniskās identitātes attīstības veidošanā ir četras stadijas, kuru secība var mainīties atkarībā no konkrētās dzīves situācijas:

1. *Izplūdusī identitāte* – etnicitātes meklējumi nenotiek vai tā ir nepilnīga.
2. *Priekšlaicīgā identitāte* – etnicitātes meklējumi nenotiek, taču indivīds apzinās savu etnisko piederību. Cilvēkam ir gan pozitīvas, gan negatīvas emocijas attiecībā uz savu etnisko grupu. Attieksmes veidošanās balstās uzticoties nozīmīgu apkārtējo cilvēku sniegtai informācijai, nevis uz personisko pieredzi vai pārdzīvojumiem.
3. *Moratorija identitāte* – indivīds aktīvi meklē savu etnisko piederību un atrod neskaidrības tajā, kas savukārt izraisa krīzi. Krīzē indivīds izvēlas dažādus attīstības variantus, kurus var uzskatīt par sev pieņemamiem. Šis stāvoklis veidojas etniskās identitātes meklējumos multietniskā vidē un ir saistīts ar izvēlētas grupas statusu sabiedrībā.
4. *Nobriedusī identitāte* – indivīds atrodas pārejas stāvoklī no meklējumiem uz pašrealizācijas stabilitāti. Krīze ir veiksmīgi pārvarēta un uz personiskās pieredzes pamata veidojas priekšstati par savu etnicitāti. J. Marsia izvirza nobriedušas identitātes kritērijus, kam ir mainīgs raksturs un kas saistīta ar nodarbošanos, reliģiju un politisko ideoloģiju, krīzes pārdzīvojumiem un pārliecības sasniegšanu. Nobriedušo identitāti indivīds sasniedz tad, ja pārdzīvo krīzi un apzināti izvēlas profesiju, reliģiju un etnisko grupu (Marsia J. 1980).

Pētot apstākļus, kas iespaido *etniskās identitātes* veidošanu kā pirmo izdala valodu, otro – kultūru, trešo – ģimeni. Savukārt Tatjana Akopjana (Татьяна Акопян) sniedz šādu ietekmējošo faktoru gradāciju: pirmajā vietā ir etnosociālie faktori, otrajā – etnokulturālie un trešajā – etnopsiholģiskie. Faktoru nozīme mainās atkarībā no cilvēku dzīves posma, kas nosaka arī personisko etnisko identitāti.

1. *Etnosociālie faktori* (apkopojošie) ietver vēsturiskās attīstības apstākļus, vecāku etnosu, situāciju reģionā, sociālās vides etnisko struktūru, etnokultūras politiku, apkārtējo socioetnisko raksturojumu.

2. *Etnokultrālie faktori* (specifiskie) nosaka etniskās identitātes veidošanu un ietver nacionāli jaukto ģimeņu struktūru, ģimenes tradīcijas, valodu, saskarsmi vienaudžu grupās, izglītības kultūru, radnieciskos tīklus, kā arī nacionālo dzīvi iespaidojošas situācijas.
3. *Etnopsiholoģiskie faktori* (primārie) raksturo ģimenes psiholoģisko klimatu, starppersonu attiecības, lomu struktūru ģimenē.

Personiskā etniskā identitāte saistīta ar ģimeni un ārējo apstākļu ietekmi, kas nosaka individuālās etnoidentitātes saglabāšanas iespējas. Multietniskajā vidē etniskās identitātes veidošanu nosaka kā ģimenes sastāvs, tā arī mijattiecības tajā. Multietniskajā vidē ģimenēs var veidoties dažādas etniskās identitātes formas: pozitīvā monoetniskā, biētniskā, marginālā. Raksturojot šīs formas, zinātniece piebilst, ka:

- *Pozitīvā monoetniskā identitāte* veidojas pateicoties spēcīgai emocionālai saiknei ar vienu no vecākiem un atbalstam no otra vecāka.
- *Biētniskā identitāte* veidojas pateicoties spēcīgai emocionālai saiknei ar abiem vecākiem, ja viņi abas etniskās grupas uzskata par līdzvērtīgām.
- *Marginālā identitāte* veidojas identitātes krīzē, kad problēmas rodas vecākiem ar dažādu etnisko identitāti.

Tieši marginālie indivīdi ir tie aģenti, kas nosaka etnicitātes strukturālo intensitāti. Etniskā struktūra ļauj bērnam salīdzināt un izvēlēties etnisko piederību. Ja pavisam nesen identitāšu mainīgumu uzskatīja par marginalizāciju, tad šodien tiek uzskatīts, ka marginalizācijas riskam pakļauti ir tie, kas saglabā savu identitāti, neskatoties uz mainīgo sociālo situāciju un kas nevar pieņemt jauno sociālo realitāti (Национально-гражданские идентичности, под ред Л.Дробижевой, Е.Головаха., Киев, 2007).

Savas etniskās piederības apzināšanos variējas atkarībā no tā, kādā vidē – polietniskā vai monoetniskā, dzīvo bērni. Multikulturāla vide indivīdam sniedz lielākas iespējas izzināt savas un citas etniskās grupas īpatnības, kā arī attīstīt komunikatīvās prasmes. Jo bagātāka ir pieredze starpetniskās attiecībās, jo lielāka ir interese arī par savu etnisko piederību. Savukārt to, cik pozitīvi ir sociālie pieņēmumi, nosaka bērna piederība etniskajam vairākumam vai etniskā mazākuma grupai. Indivīdiem, kuri dzīvo vidē ar izteikti atšķirīgu etnisko kultūru, etniskā identitāte ir vairāk izteikta, bet indivīdiem, kuri dzīvo starp grupām ar līdzīgu kultūru, savas identitātes apziņa nav tik aktuāla.

Secinājumi

1. Mūsdienu sociālajā psiholoģijā tiek risināta sociālās un personiskās identitātes saskaņotības problēma, tiek uzskatīts kā šīs abas identitātes papildina viena otru. Identitātes veidošana notiek visas dzīves garumā un pārdzīvo vairākas krīzes, kuras saistītas ar konfliktiem starp izveidotās identitātes saturu un sociālo situāciju. Identitāte saturā ir ne tikai personiskais, bet arī vēsturiskais konteksts.
2. Pasaulē novēroti procesi, kam raksturīga intensīva etnoidentitātes apzināšana– piederība noteiktam etnosam (etnokopienai). Individīdiem etnoss ir psiholoģiskās kopības izjūta un etniskā identitāte ir viena no tās raksturīpašībām.
3. Etniskās identitātes veidošanu determinē dzīves pieredze un apstākļi, kurus nosaka kā reģionālā specifika, tā arī sabiedrības etniskais sastāvs, sociāli ekonomiskās, politiskās, vēsturiskās un kultūras reģionālās īpatnības.
4. Nacionālā un etniskā identitāte ietver ne tikai politiskās, bet arī kultūrvēsturiskās iezīmes, jo tajā atspoguļojas izmaiņas sabiedrībā un pēc šīm izmaiņām spriež par sabiedrības attīstību kopumā. Tai pašā lakā, identitātes mainīgums pamudina cilvēkus uz orientēšanos un mobilizāciju, kas kļūst par nozīmīgu sociālo resursu.
5. Domājot par sabiedrības ilgtspējīgu attīstību multietniskuma apstākļos, minēto jautājumu izpēte ir aktuāla ne tikai latviešiem, bet arī citām etniskajām kopienām Latvijā. Ilgtspējīga attīstība paredz kultūru plurālismu kā vienu no būtiskākajiem sociālās ilgtspējas komponentiem. Latvija arī nākotnē attīstīsies kā polietniska valsts, un tāpēc ir nepieciešams novērtēt līdzšinējās etnopolitikas atbalsta programmas darbības rezultātus, atklājot to ietekmi kā uz etnisko identitāšu veidošanos, tā arī uz saglabāšanas un attīstības stratēģijām.

Izmantoto literatūras avotu saraksts

1. Abes, E. S. Jones, S. R. (2004) Reconceptualizing the Model of Multiple Dimensions of Identity: The Role of Meaning-Making Capacity in the Construction of Multiple Identities Journal of College Student Development – V. 48, Nr. 1, pp.1-22.
2. Anderson B.(1991) Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism,London;Verso Edited By Wimmer A. Ethnic Exclusion in Nationalizing States P.334-336. <http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/wimmer/SageReaderNationalism.pdf>
3. Barth F.(2000) Boundaries and connections Edited by Anthony P. Cohen Signifying.Identities.Anthropological.Perspectives.on.Boundaries.and.Contested.Values P.20-24. [http://namcub.accelalabs.com/stories/pdf/Signifying.Identities.Anthropological.Perspectives.on.Boundaries.and.C](http://namcub.accelalabs.com/stories/pdf/Signifying.Identities.Anthropological.Perspectives.on.Boundaries.and.Contested.Values.eBook-EEen.pdf#page=21..P.178)
4. Breakwell G.M.(1993), Social Representation and Social Identity, University of Surrey, Guildford, Great Britain .P.7-8. http://www.psr.jku.at/PSR1993/2_1993Brea2.pdf
5. Cohen.A.P.(2000)Signifying.Identities.Anthropological.Perspectives.on.Boundaries.and.Contested.Values., P.9-12.[http://namcub.accelalabs.com/stories/pdf/Signifying.Identities.](http://namcub.accelalabs.com/stories/pdf/Signifying.Identities.Anthropological.Perspectives.on.Boundaries.and.Contested.Values.eBook-EEen.pdf#page=21..P.178)

6. Erikson E.H.(1976) Edited by Pulkkinen L., Kokko K. Journal of Research in Personality Identity Development in Adulthood: A Longitudinal Study V. 34, Is. 4, Dec. 2000, P. 445-470
7. Freids Z. (1997) Psihoanalīzes nozīme un vēsture, R., 181.lpp
8. Gellner E.(1983) Nations and Nationalism. Ithaca, NY: Cornell University Press. Edited By Wimmer A. Ethnic Exclusion in Nationalizing States P.334-336. <http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/wimmer/SageReaderNationalism.pdf>
9. Hobsbawm E., Ranger T.(eds)(1983) The Invention of Tradition. Cambridge: Cambridge University Press. Edited By Wimmer A. Ethnic Exclusion in Nationalizing States P.334-336. <http://www.sscnet.ucla.edu/soc/faculty/wimmer/SageReaderNationalism.pdf>
10. Marsia J.(1980) Identity in adolescence//Handbook of. Adolescence psychology. N.Y., P.159-187.
11. Phinney J.S., Horenszyk G., Liebkind K., Vegger P. (2001) Ethnic Identity, Immigration, and Well-Being: International Perspective, Journal of Social Issues, V.57.N.3., p.496-499. <http://cretsmhd.psych.ucla.edu/events/PhinneyPaper.pdf>
12. Vēbers E. (1995) Nacionālā politika Baltijas valstīs., LZA, FSI Rīga, Zinātne, E.Vēbera, R. Kārklīņas red., Etniskā identitāte un politiskā nācija lpp.136-138.
13. Акопян Т.А. (2003) Детско-родительские отношения как фактор формирования этнической идентичности в национально-смешанных семьях., Диссерт. канд. психол. наук: Спб. с. 239., РГБ ОД, 61:03-19\542-6
14. Бромлей Ю.В. (2009) Очерки истории этноса., Изд. Либроком, 440 стр. ISBN: 978-5-397-00836-5 .
15. Национально-гражданские идентичности (2007) (Опыт Украины и России в период трансформации) под ред Л.Дробичевой, Е.Головаха. Институт социологии Национальной академии Украины, Институт социологии Российской академии наук, Киев, с.12-16.
16. Соболева Н.С. (2008) Исторический и современный контексты исследования этнической идентичности // Сборник "Проблемы социальной психологии личности". с.8., изд. СГУ http://psyjournals.ru/sgu_socialpsy/issue/30279_full.shtml